

Wczesna opieka nad dzieckiem: dostępność i jakość usług

Streszczenie

Wprowadzenie

Niniejsze sprawozdanie dotyczy w szczególności dostępności i jakości usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, czyli dwóch kwestii, które zyskują na znaczeniu w programie politycznym w Europie od opublikowania w 2011 r. komunikatu Komisji: *Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem: zagwarantujemy wszystkim dzieciom w UE dobry start w przyszłość*. Dokładniej mówiąc, w sprawozdaniu przedstawia się dowody dotyczące aspektów warunków pracy i doskonalenia zawodowego podnoszących jakość wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem; sprawozdanie obejmuje także przykłady skutecznych praktyk w zakresie usług bardziej sprzyjających włączeniu dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji. W ramach przeglądu systematycznego dotyczącego badań przeprowadzonych w Europie ustalono, które rodzaje szkoleń i które aspekty warunków pracy mają największy wpływ na jakość usług. Wspomniany przegląd jest użytecznym narzędziem służącym zapewnianiu wytycznych politycznych, ponieważ stanowi dobre podsumowanie zagregowanych wyników różnych badań. Jeżeli chodzi o dostępność usług, w sprawozdaniu opisuje się dobre praktyki zgromadzone w formie analiz przykładów, które zostały poddane ocenie i w ramach których określa się dodatkowe środki na rzecz włączenia do ogólnodostępnych usług ECEC dzieci niepełnosprawnych lub mających trudności w nauce lub dzieci pochodzących ze środowisk w niekorzystnej sytuacji.

Kontekst polityki

Na szczeblu UE przez długi czas kładziono nacisk na dostępność miejsc, w których świadczone są usługi ECEC, i na znaczenie ECEC dla równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, jednak dopiero w ostatniej dekadzie większego znaczenia nabrały istota jakości i rola ECEC w realizacji celów w zakresie włączenia społecznego. W swoim komunikacie z 2011 r. Komisja Europejska podkreśla sytuację dzieci niepełnosprawnych, mających trudności w nauce i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, zapewniając, że wysokiej jakości usługi ECEC są szczególnie korzystne dla tych grup i że ECEC zapewnia możliwość wczesnego

wykrycia trudności w nauce i podjęcia interwencji w tym zakresie. Podobnie w zaleceniu Komisji *Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji* podkreśla się potrzebę skoncentrowania strategii politycznych na dzieciach, które są bardziej zagrożone w związku z szeregiem niekorzystnych czynników, i zwraca się uwagę na to, że ECEC powinno być wysokiej jakości, sprzyjać włączeniu społecznemu i być przystępne cenowo oraz dostosowane do potrzeb rodzin. W niniejszej pracy sporządzonej przez OECD i Komisję Europejską, dotyczącej jakości ECEC, podkreśla się znaczenie posiadania wykwalifikowanej i zmotywowanej siły roboczej oraz potrzebę zintensyfikowania wysiłków na rzecz zwiększenia dostępności usług dla dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji.

Kluczowe ustalenia

Korzyści wynikające z ustawicznego doskonalenia zawodowego: Ustawiczne doskonalenie zawodowe odgrywa kluczową rolę zarówno w osiągnięciu lepszych wyników w zakresie dzieci korzystających z usług ECEC, jak i w przyczynianiu się do tego, aby usługi te bardziej sprzyjały włączeniu. Badania zawarte we wcześniejszym przeglądzie systematycznym literatury zlecone przez Eurofound pokazują, że szkolenie jest skuteczniejsze, jeżeli jest zintegrowane z praktyką ośrodków ECEC – przykładowo, jeżeli jest prowadzone w miejscu pracy, dotyczy kwestii praktycznych, obejmuje coaching lub dyskusje z innymi pracownikami. W przypadku kursów szkoleniowych trwających maksymalnie sześć miesięcy informacje zwrotne w formie nagrań wideo mają pozytywny wpływ na przyswajanie języka przez dzieci i na rozwój funkcji poznawczych oraz na kompetencje praktyków w zakresie opieki i stymulacji językowej. Długoterminowe wsparcie pedagogiczne personelu zapewniane przez wyspecjalizowanych trenerów lub doradców pedagogicznych w grupach analitycznych skutecznie podniosło jakość usług ECEC w dłuższym terminie. Istnieje także dowód na pozytywny wpływ na rozwój funkcji poznawczych i rozwój społeczny dzieci.

Szkolenie w zakresie włączenia: Szkolenie w zakresie włączenia ma przede wszystkim na celu nauczenie praktyków interakcji z dziećmi, rodzicami i pracownikami innych organizacji (na przykład z romskimi mediatorami). Środki zachęty przeznaczone na zwiększenie liczby uczestników dobrowolnych kursów szkoleniowych obejmują zachęty finansowe lub niektóre rodzaje certyfikacji w ramach szerszego programu szkoleń (na przykład uzyskanie stosownych uprawnień). Aby usługi bardziej sprzyjały włączeniu wszystkich dzieci, kładzie się nacisk na zapewnianie, aby wszystkie zainteresowane strony interpretowały pojęcie włączenia w ten sam sposób.

Zróżnicowana jakość dowodów: Ogólnie rzecz biorąc, dostępne dowody dotyczące wpływu warunków pracy na jakość usług ECEC są mniej solidne niż dowody wynikające z badań dotyczących szkoleń. Ten brak solidności stanowi problem, ponieważ konieczne jest dokładne określenie związku przyczynowego w złożonych interwencjach, takich jak ECEC. Do braków zidentyfikowanych w badaniach zaliczają się wpływ krótkoterminowych kursów szkoleniowych zintegrowanych z praktyką ECEC, w ramach których nie dostarcza się informacji zwrotnych w formie nagrań wideo, i brak integracji kursów z praktyką ECEC oraz wpływ na interakcje między personelem a dzieckiem wywierany przez długoterminowe szkolenie zintegrowane z praktykami poprzez zapewnianie praktykom ciągłego wsparcia. Co więcej, badania nie obejmują utrzymywania się skutków szkolenia przez dłuższy czas.

Brak odpowiednich badań: Chociaż proces przeglądu systematycznego obejmował wyszukiwanie badań we wszystkich 28 państwach członkowskich UE i sporządzone we wszystkich oficjalnych językach UE, artykuły o odpowiednim zakresie i odpowiednim projekcie metodycznym oraz stopniu dokładności znaleziono tylko w 12 państwach (Belgii, Chorwacji, Danii, Niemczech, Irlandii, Włoszech, Holandii, Portugalii, Szwecji, Słowenii, Hiszpanii i Wielkiej Brytanii).

Brak solidnej oceny dotyczącej praktyki: Podobnie istnieje niewiele solidnych ocen (takich jak badania randomizowane z grupą kontrolną lub badania quasi-eksperymentalne) dotyczących praktyk sprzyjających włączeniu w ramach ECEC, w szczególności jeżeli chodzi o dodatkowe środki na rzecz dzieci z trudnościami w nauce. Opinie dzieci, które są beneficjentami ostatecznymi tych praktyk, rzadko są brane pod uwagę w tych ocenach, w których z reguły uwzględnia się w szczególności opinie praktyków i rodziców. Tylko niespełna połowa analiz przykładów została poddana niezależnej ocenie zewnętrznych podmiotów oceniających.

Wskazówki dotyczące polityki

- Doskonalenie zawodowe jest skuteczniejsze, jeżeli jest zintegrowane z praktykami ECEC i obejmuje niektóre elementy informacji zwrotnych. Element informacji zwrotnych w postaci nagrania wideo stosowany w przypadku szkoleń trwających krócej niż sześć miesięcy okazał się skutecznym narzędziem zwiększania kompetencji praktyków w zakresie opieki i stymulacji językowej. Element ten pozytywnie wpływa także na przyswajanie języka i rozwój funkcji poznawczych.
- Potrzebne są solidniejsze dowody naukowe dotyczące wpływu warunków pracy i praktyk sprzyjających włączeniu.
- Można zwiększyć wartość dodaną dodatkowych środków dla praktyk sprzyjających włączeniu poprzez dostosowanie istniejących szkoleń do różnych odbiorców (na przykład wprowadzając zmiany w kursie dla rodziców, tak by zaspokajały potrzeby praktyków) lub oferowanie zasobów szkoleniowych przez internet. W niektórych przypadkach zachętą dla ośrodków ECEC do uczestnictwa w projektach był fakt, że w przyszłości będą miały pierwszeństwo w pozyskiwaniu dodatkowych środków finansowych.
- Tworzenie partnerstw między ośrodkami ECEC a instytucjami takimi, jak organizacje pozarządowe lub służbami społecznymi przyczynia się do lepszego docierania do dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji.
- Za konieczne przy wdrażaniu zmian uznaje się angażowanie władz lokalnych, ponieważ służby ECEC nie mogą same wdrożyć tych zmian (z perspektywy finansowej i z perspektywy dźwigni politycznej). Pozwala to na ciągłe otrzymywanie informacji zwrotnych i interakcję między polityką a praktyką. Aby utworzyć skuteczne partnerstwo z innymi zainteresowanymi stronami, niezbędne jest wspólne rozumienie celów i sposobów ich realizacji.
- Wspólne działania na rzecz dzieci o specjalnych potrzebach i innych dzieci eliminują piętno, jakie można powiązać z konkretnymi dodatkowymi środkami.
- Należy zmniejszyć lukę między ogólnodostępnymi usługami a dodatkowymi środkami wsparcia, aby stworzyć możliwość przenoszenia praktyk i aby praktyki stały się zrównoważone. W szczególności brak wykwalifikowanego personelu świadczącego ogólnodostępne usługi ECEC stanowi poważną przeszkodę dla sprawiania, by usługi bardziej sprzyjały włączeniu.

Szczegółowe informacje

Sprawozdanie *Wczesna opieka nad dzieckiem: Dostępność i jakość usług* jest dostępne na stronie internetowej <http://www.eurofound.europa.eu/publications>

Aby uzyskać więcej informacji, prosimy o skontaktowanie się z Danielem Molinuevo, urzędnikiem ds. badań: dmo@eurofound.europa.eu.